

Mziya Tsereteli
İrine Qedevanişvili

İv. Cavaxişvili adına Tbilisi Dövlət Universiteti

Gürcü tələbələrinin abxazlara qarşı intermədəni həssaslığının tədqiqatı

Abstrakt

Məqalə gürcü gəncləri arasında intermədəni həssaslığın ölçülməsi məqsədilə keçirilən tədqiqatın bir hissəsini təqdim edir və Gürcüstanda yaşayan əsas etnik qruplara qarşı gənclərin intermədəni həssaslığının ölçülməsi alətinin yaradılmasından və onun istifadəsi ilə alınan nəticələrdən ibarətdir. Tədqiqatın metodoloji əsası Bennetin intermədəni həssaslığı inkişaf etdirən DMİS modelidir. Tədqiqatın aləti olaraq xüsusi hazırlanmış intermədəni həssaslığın ölçülü sorğusunun beş əsas (azərbaycanlıların, ermənilərin, abxazların, osetinlərin və şimali-qafqazlıların) şkalasından istifadə olunur. Məqalədə gürcü tələbələrinin abxazlara qarşı intermədəni həssaslığının ölçü aləti (abxazların şkalası) və onun istifadəsi ilə alınan nəticələr təhlil olunur. Tədqiqat 410 (279 qadın və 131 kişi cinsi) nəfər gürcü tələbələri arasında aparıldı, onların orta yaşları 18 yaşı təşkil edirdi.

Məqalə gürcü gəncləri arasında intermədəni həssaslığın ölçülməsi məqsədilə keçirilən tədqiqatın bir hissəsini təqdim edir və Gürcüstanda yaşayan əsas etnik qruplara qarşı gənclərin intermədəni həssaslığının ölçülməsi alətinin yaradılmasından və onun istifadəsi ilə alınan nəticələrdən ibarətdir. Tədqiqatın metodoloji əsasını Bennetin intermədəni həssaslığı inkişaf etdirən modeli təqdim edir.

Bennet çərçivə-struktur, fərdi məlumatın inkişafı üçün kontiniumu, həddən artıq etnosentrizmdən ən son etnorelativliyə qədər məsələni təhlil

edir. Onun fikrincə, intermədəni səriştələrin inkişafı iki əsas (etnosentrik və etnorelatik) mərhələdən ibarətdir. Etnosentrik mərhələ aşağı intermədəni həssaslıqdan ibarətdir, əsasən xüsusi, milli mədəniyyətdə cəmləşir, digər mədəniyyətləri tanımır və onları yalnız səthi olaraq tanıyır; bu mərhələ üç pillədən ibarətdir, hansılardır: fərqləri inkar etmək, fərqlərdən qorunmaq, fərqləri minimallaşdırmaq. Etnorelativ mərhələ isə, yüksək intermədəni həssaslıqdır, başqa mədəniyyətlərlə maraqlanır, onların dəyərlərini mənimsəyir, onlarla adaptasiya olunur;

etnorelativ mərhələ də üç pillədən ibarətdir, bunlardır: fərqləri qəbul etmək, fərqlərin adaptasiyası, fərqlərin inteqrasiyası. Beləliklə, Bennet modeli qradasiyalıdır və məhz bunun üçün də intermədəni həssaslığın ölçülməsinin adekvat nəzəri əsasını təqdim edir. Tədqiqatın əsasını xüsusi yaradılmış intermədəni həssaslığı ölçən beş əsas şkala ilə (azərbaycanlılar, ermənilər, abxazlar, osetinlər və şimali-qafqazlılar) sorğu təqdim edir. Onlardan hər biri yarımşkalalardan ibarətdirlər. Sorğu sınaqdan keçirilmiş metodların istifadəsi ilə tərtib olunmuşdur.

Qarşıdakı məqalədə gürcü tələbələrinin abxazlara qarşı intermədəni həssaslığını ölçən alət (abxazların şkalası) və onun istifadəsi ilə alınan nəticələr təhlil edilir.

Tədqiqat aləti

Abxazlara qarşı intermədəni həssaslığın ilkin şkalası (orientasiya aləti) 24 qaydadan ibarət idi. Hər bir qayda Bennet tərəfindən ayrılmış altı amili təqdim edirdi – fərqlərin inkar edilməsi, fərqlərdən qorunma, fərqlərin minimallaşdırılması, fərqlərin qəbuledilməsi, fərqlərin adaptasiyası və fərqlərin inteqrasiyası. Aşağıda qaydalar və onların Bennet tərəfindən ayrılmış yarımşkalalar əsasında bölgüsü verilir.

Şkala (C) - abxazlara qarşı intermədəni həssaslıq

İnkər etmə

C1. Abxazların mədəniyyəti və qayda-qanunları haqqında heç nə bilmirəm.

C3. Abxaz mədəniyyəti gürcü mədəniyyətinin bir hissəsidir.

C9. Heç vaxt abxazların qonağı olmamışam.

C17. Abxazlarla əlaqə qurmaq istəmirəm.

Qorunma

C4. Abxazlar tənbel və vecsizdirlər.

C7. Abxazlar nankor və ağılsızdirlər.

C14. Abxazlar gürcüləri sevmirlər.

C19. Abxaz dili süni yaradılmış dildir.

Minimallaşdırma

C2. Abxazlar gürcülərdən fərqlənmirlər.

C11. Abxazlar bizim kimi adət-ənənələri sevirilər.

C16. Abxazların və gürcülərin adət-ənənələri oxşardır.

Qəbul etmə

C5. Abxazların qonaqpərvərliyi hər yerdə məşhurdur.

C8. Abxazlar məğrurdurlar.

C18. Abxazlar cəsurdurlar.

C24. Abxaz mədəniyyətinin oxşarı yoxdur.

Adaptasiya

C13. Abxazlara qonaq olardım və qəbul edərdim.

C20. Gürcü-abxaz ailəsi mənim üçün qəbul ediləndir.

C22. Abxazlarla dostluq etmək olar.

C23. Abxazlarla münasibət üçün darıxmışam.

İnteqrasiya

C6. Abxazlarla yaxınlığa dəstək verilən hər hansı bir tədbirdə məmuniyyətlə iştirak edərdim.

C10. Abxazların mədəniyyəti və adət-ənənələrini daha çox dəyərləndirmək lazımdır.

C12. Abxazların mədəni xüsusiyyətləri haqqında daha çox bilmək istərdim.

C15. Abxazlara hörmət edirəm, onlarla ünsiyyəti bərpa etmək istərdim.

C21. Gürcülər və abxazlar birlikdə daha progressiv cəmiyyət formalaşdırmalıyıq.

Bu qaydaların əsasında Likertin kontiniumu ilə 1-dən (tamamilə razı deyiləm) 5-ə qədər (tam razıyam) şkalası tərtib olundu. Birinci alətin imtahanında 108 tələbə iştirak edirdi. İştirakçıların hamısı milliyyətcə gürcü idilər, Tbilisi Cavaxişvili adına Dövlət Universitetinin, Tbilisi Politexnik Universitetinin və Ruhani Akademiyasının müxtəlif fakültələrinin tələbələri idilər. Onların arasında 62 qadın və 45 kişi nümayəndə iştirak edirdi. Seçilmiş qrupun orta yaş dövrü 21-25 idi.

Tədqiqat nəticəsində alınan göstəricilərin statistik analizi göstəricilərin psixometrik analizin xüsusi kompüter proqramı TIA-LUS ilə keçirildi. Etnik və gender qruplarının müqayisə analizinin əsasında mənfi və aşağı diskriminasiyası olan qaydalar (C2, C3, C8) alətin birinci variantından

çıxarılmışdı. Əsas alət qalan 21 qaydadan komplektləşdirildi.

Tədqiqatın göstəriciləri

Tədqiqat 412 fərd arasında keçirildi və sonda 410 fərdin göstəriciləri işlənib hazırlandı (279 qadın cinsinin, 131 kişi cinsinin), orta yaş dövrləri 19,89 yaş. Tədqiqatın iştirakçıların seçimi təsadüfi seçim prinsipi ilə Tbilisi Cavaxişvili adına Dövlət Universitetinin, Tbilisi Politexnik Universitetinin və Ruhanilər Akademiyasının ali məktəb tələbələri arasında seçildi. Tədqiqat proseduru ilkin alətlə keçirilən tədqiqatda olduğu kimi analoji idi.

Göstəricilərin psixometrik analizi və onların nəticələri

Göstəricilər daxil edildikdən sonra bəzi qaydada reverslər edildi, bunlar:

abxazlara qarşı həssaslığın ölçü şkalalarıdır: C1, C4, C7, C9, C14, C17 və C19.

Abxazların şkalası üçün (cədvəl 1) kifayət qədər yüksək olan sorğunun etibarlı olmasını hesabladıq.

Şkala	Coefficient Alpha	90% Confidence limits for Coefficient Alpha	GLB
Abxazların şkalası	0.84	0.82 =< 0.84 =< 0.86	0.92

Psixometrik analizin birinci mərhələsində tədqiqat nəticəsində alınan məlumatdan amil analizinin metodu ilə istifadə etdik.

Amil analizi –bir sıra dəyişkənliklərin gizli strukturunun üzə çıxarılması üçün psixologiyada geniş istifadə olunur. Amil analizinin vasitəsilə dəyişkənliklərin çox sayı

dəyişkənliyin daha az, bir-birindən daha asılı olan amillər adlanan sayına endirilir. Bir-biri ilə güclü korelyasiyada olan dəyişkənliklər bir amildə birləşirlər, müxtəlif amillərin altında birləşmiş dəyişkənliklər zəif və ya ümumiyyətlə korelyasiyada olurlar.

Tədqiqatın məqsədindən irəli gələrək, hansı komponentlərin birlikdə qruplaşdıqları və neçə amil ayrılacağını təyin etmək lazım idi. Onlar Bennet modelinə müvafiq olaraq ehtimal olunurlarmı, altı yarımskala kimi qurulmuş amillərə uyğundurlarmı və ya onlardan hər birinin fərqli yükü varmı? Beş müxtəlif şkalanın əsasında duran amilləri üzə çıxarmaq üçün amillərin bölünməsinin mütənasib komponentlərinin analizi metodundan istifadə etdik. Prinsipial

komponentlərin amil analizinin nəticəsində Pvarimaksın alqoritm çevirməsi ilə, Kayzer kriterisi ilə abxazların şkalasında 6 amil ayrıldı, hansı ki, müxtəlifliyin 59,110%-ni izah edir. Qaydalar amilinə yüklənmənin tənqidi hüdudunu amil çəkisinin 0.40 və 0.40-dan artıq göstəricisini hesab edirik.

Qaydaların amil olaraq yüklənməsinin ətraflı şəklini hər beş şkalaya əsasən təhlil edək:

Abxazların şkalasının nəticələrinin təsviri:

Abxazların şkalasında göstəricilərin müxtəlifliyinin 59,110%-ni izah edən altı amil ayrıldı (bax, Cədvəl 2).

Cədvəl #2 – abxazların şkalasının amil analizinin matrisası

Rotated Component Matrix ^a						
Qaydalar	Əsas komponentlər					
	1	2	3	4	5	6
c1					.693	
c4			.733			
c5				.689		
c6	.663	.320				
c7			.792			
c9					.798	
c10		.635				
c11		.478		.537		
c12	.330	.732				
c13	.512	.624				
c14			.585			
c15	.675					
c16	.376			.412		
c17	.676		.350			
c18		.323	.326	.383		
c19		.368	.330	-.617		
c20	.643					
c21	.690					
c22	.632		.331			
c23					.328	.632
c24						.815

Amillərin ayrılması metodu: prinsipial komponentlərin analizi.
 Çevirmə metodu: Pvarimaks, Kayzer kriterisi ilə.

Beş şkalaya əsasən amillərin təsviri

Bundan sonra yenicə ayrılmış amillər analiz edildi, onların Bennet modeli ilə və onlara daxil olan məzmunu əsasən uyğunluğu təyin edilib adlandırıldı:

Abxazların şkalası

III amil abxazların şkalasında daha açıq seçildi, burada qruplaşdırılan qaydalar bütün fərqlərdən qorunma tipli qaydanı təqdim edir. Bu qaydalardır:

C4. Abxazlar tənbel və vecsizdirlər.

C7. Abxazlar nankor və ağılsızdırlar.

C14. Abxazlar gürcüləri sevmirlər.

Bunun üçün də bu amili Bennetin prinsipinə uyğun olaraq fərqlərdən **qorunma yarımşkalası** adlandırdıq.

V amil də birmənalıdır, burada iki qayda fərqlərin inkar olunması ilə yüklənmişdir. Bu qaydalardır:

C1. Abxazların mədəniyyəti və adət-ənənələri haqqında heç nə bilmirəm.

C9. Heç vaxt abxazların qonağı olmamışam.

İnkaretmə tipli üç qaydadan ikisi bir amildə qruplaşdığına görə, Bennet prinsipinə uyğun olaraq bu amili fərqlərin **inkaretmə** yarımşkalası adlandırdıq.

II amildə iki, fərqlərin inteqrasiyası tipli qayda və bir, fərqlərin adaptasiyası tipli qayda birləşdi.

İnteqrasiya qaydası:

Adaptasiya qaydalar :

C20. Gürcü-abxaz ailəsi mənim üçün qəbul ediləndir.

C22. Abxazlarla dostluq etmək olar.

C10. Abxazların mədəniyyəti və qayda-qanunlarını daha artıq qiymətləndirmək lazımdır.

C12. Abxazların mədəni xüsusiyyətləri haqqında daha çox bilmək istərdim.

Adaptasiya qaydaları:

C13. Abxazlara qonaq olardım və qəbul edərdim.

Doğrudur, bu qaydalar Bennetin prinsipinə əsasən müxtəlif yarımşkala qaydalarıdır, amma bu amildə inteqrasiyanın nisbətən aydın olmayan qaydaları qruplaşdırılmışdır, adaptasiya isə real siyasi vəziyyətdən irəli gələrək nisbətən problemlidir. Bunun üçün də bizim fikrimizcə, bu amil fərqlərlə adaptasiya yarımşkalası adlana bilər.

I amil komponentlərin çoxluğu ilə seçilir. Burada altı qayda yüklənmişdir; onlardan üçü fərqlərin inteqrasiya tipli qaydalarına, ikisi fərqlərin adaptasiya tipinə, biri isə inkaretmə tipinə aid idi.

İnteqrasiya qaydaları:

C6. Məməniyyətlə hər hansı bir tədbirdə iştirak edərdim, hansı ki, abxazlarla yaxınlığa dəstək verir.

C15. Abxazlara hörmət edirəm, onlarla ünsiyyəti bərpa etmək istərdim.

C21. Gürcülər və abxazlar birlikdə daha progressiv cəmiyyət formalaşdırmalıyıq.

Təkbizətmə qaydaları:

C17. Abxazlarla münasibər qurmaq istəmirəm.

Bennet prinsipinə əsasən bu qaydaların müxtəlif yarımşkalalara aid olmasına baxmayaraq, əgər abxazlarla münasibətlərin bugünkü çətinliklərini

nəzərə alsaq, düşünmək olar ki, şkala virtual, bəyannamə tipli fenomeni (konstrukt) ölçür və müvafiq olaraq adaptasiya şkalası da inteqrasiya ilə əvəz oluna bilər. Bu kontekstdə abxazlarla münasibət istəyini ifadə edən qaydanın bu amillə yüklənməsi aydın olur. Bunun üçün də bu şkalaya şərti olaraq **virtual inteqrasiya** yarımşkalası deyilir.

IV amildə yüklənmiş qaydalardan ikisi fərqlərin minimallaşdırılması tipli qaydanı, ikisi isə - fərqlərin qəbulolunma tipini, bir qayda isə fərqlərdən qorunma tipini təqdim edir.

Minimallaşdırma qaydası:

C11. Abxazlar da bizi kimi ənənələrini sevirlər.

C16. Abxazların və gürcülərin adət-ənənələri oxşardır.

Qəbuletmə qaydaları:

C5. Abxazların qonaqpərvərliyi məşhurdur.

C18. Abxazlar cəsurdurlar.

Qorunma qaydası:

C19. Abxaz dili süni yaradılmışdır. adlandırmaq olar.

Statistik analizin nəticəsində yarımşkalalarda orta ballarda statistik cəhətdən cinsi mənsubiyyətə əsasən

Bennetə əsasən birgə yüklü qaydaların müxtəlif yarımşkalaları təqdim etdiyinə baxmayaraq, onların yeni kombinasiyasında şübhəsiz ki, məntiq vardır: gürcülərin abxazlarla eynilikləri var və qorunma qaydası ilə real vəziyyəti nəzərə almaqla bu eynilik qorunur. Belə ki, eyniliyin qorunması üçün fərqlər minimallaşdırılır. Bunun üçün də bu yarımşkalanı **pseudominimallaşma yarımşkalası** adlandırırıq.

VI amildə yüklənmiş iki qaydadan biri fərqlərin adaptasiyası prinsipi qaydasına aiddir, ikinci – fərqlərin qəbulolunma tipli qaydasına.

Adaptasiya qaydası:

C23. Abxazlarla münasibət üçün darıxmışam.

Qəbuletmə qaydası

C24. Abxaz mədəniyyəti özünəməxsusdur.

Bennetin modelinə əsasən bu amilin təsnifatı çətinidir, amma ona daxil olan hər iki qayda etnorelevant olduğuna və bizim həqiqətlərdə abxazlarla adaptasiyanın az şansı olduğundan bu amili fərqlərin **qəbuletmə** yarımşkalası (3.3029; 232; $p < 0,05$) etibarlı fərqlər alındı. Bu mühiti nəzərə alaraq, gürcü tələbələrinin intermədəni həssaslığının abxazların şkalasında ölçü nəticələrini tədqiqatın iştirakçılarının cinslərini nəzərə almaqla təhlil etməyi vacib hesab edirik.

Ölçü nəticələrinin təsviri

Abxazlara qarşı gürcü tələbələrinin intermədəni həssaslığı şkalasına əsasən ölçülən nəticələri almaq üçün növbəti statistik analiz

həyata keçirildi. Xüsusilə də hər bir balları müvafiq olaraq -2-dən 2-yə qədər ballara keçirmək üçün aydın şəklin alınması üçün. Belə ki, ölçünün maksimal balı -2-dən 2-yə qədər dəyişə bilər.

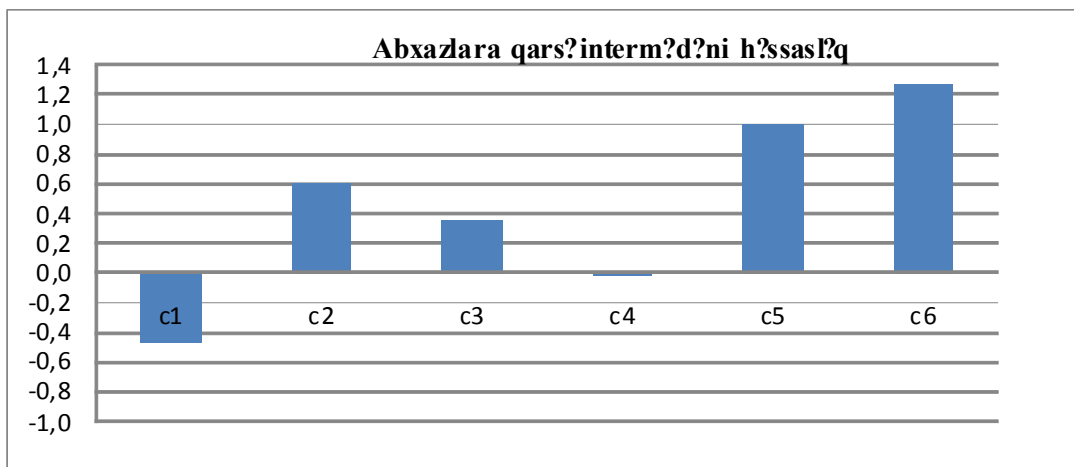
Hər bir yarımşkala üçün gürcü tələbələri tərəfindən alınan balları toplayaq, sonra orta riyazi hesablamaya yolu hər yarımşkalanın orta balını hesablayaq. Yarımşkalalarda

şkaladan alınan 1-dən beşə qədər göstəricilərin ortaqaları arasında fərqlərin etibarlı olması müvafiq statistik kriterinin (Paired Samples Test) istifadəsi ilə analiz edildi. Müəyyən oldu ki, yarımşkalalar arasında fərq statistik baxımdan etibarlıdır. Alınan göstəricilər aşağıda verilən cədvəl 3-də və şəkil 1-də təqdim edilir.

Cədvəl #2 – abxazların yarımşkalalarının ortaqaları arasında fərq

Abxazlara olan şkala (C)	N	Mean	Std. Deviation
Inkaretmə	410	-.4768	1.02955
Qorunma	410	.6033	.77680
Pseudominimallaşdırma	407	.3602	.49598
Qəbuletmə	407	-.0295	.77308
Adaptasiya	410	1.0033	.71995
Virtual inteqrasiya	408	1.2667	.63262

Şəkil №1

Qeyd etmək lazımdır ki, abxazların şkalasında adaptasiya və virtual inteqrasiyanın yarımşkalalarının göstəriciləri xüsusilə yüksəkdir. Qəbuletmə şkalası demək olar ki, sifıra

bərabərdir, onun əhəmiyyəti mənfidir, amma o qədər cüzi şəkildə ki, qəbuletməyə qarşı fenomen barədə söhbət etmək olmaz, lakin bunun əvəzinə pseudominimallaşma üzədir.

Qeyd etmək lazımdır ki, inkaretmə şkalası mənfi əlamətlə verilir, amma reversiv qaydalardan ibarət olduğuna görə onu bildirir ki, gürcü gəncləri arasında inkaretmə meyli vardır. Qorunma yarımşkalasına gəldikdə isə onun müsbət göstəricisi olduğuna görə (ona daxil olan qaydalar) reversivdir. Bu onu bildirir ki, gürcü tələbələri abxazlara qarşı qorunma meylini göstərmirlər.

Beləliklə, adaptasiya və integrasiya səviyyəsi xüsusilə yüksəkdir, amma eyni zamanda inkaretmə də yüksəkdir və minimallaşmanın

göstəricisi də minusa tərəf əyilir və ehtimal ki, bu həssaslığın virtual xarakteri var.

Abxazların şkalasına əsasən intermədəni həssaslıq cinslərə əsasən də analiz edildi. Müvafiq statistik kriteridən (Independent Samples Test) istifadə etməklə fərqlərin ortaqlarını hesabladıq. Məlum oldu ki, inkaretmə və minimallaşdırma yarımşkalasından əlavə digər fərqlər statistik baxımdan etibarlıdır. Alınan göstəricilər aşağıda verilən cədvəl 4-də və şəkil 2-də təqdim edilir.

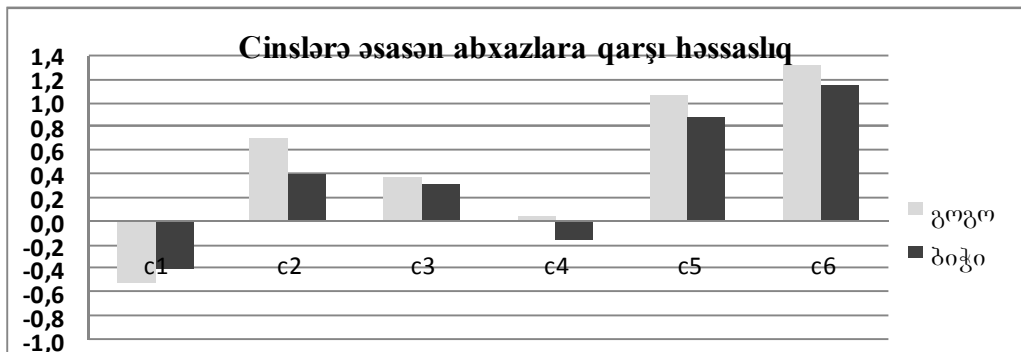
Cədvəl #4 – abxazların şkalasında cinslərə əsasən ortaqlar arasında fərq

Abxazlara qarşı	qız	oğlan
Inkaretmə	-0.5108	-0.4046
Qorunma	0.7037	0.3893
Psevdo minimallaşdırma	0.3813	0.3147
Qəbuletmə	0.0341	-0.168
Adaptasiya	1.0621	0.8779
Virtual integrasiya	1.3201	1.1526

Abxazların şkalasında cinslərə əsasən fərqli nəticələr var: xüsusilə də qorunma yarımşkalası seçilir, burada qızların daha yüksək müsbət balları var, nəinki oğlanların. Bu onu bildirir ki, qızlar qorunma tələbatını daha az

ifadə edirlər. Qəbuletmə oğlanlarda mənfi şəkildə ölçülür. Eləcə də qeyd etmək lazımdır ki, abxazların şkalasında bütün yarımşkala halında qızların daha yüksək göstəricilər vardır, nəinki oğlanların.

Şəkil №2

Nəticələrin təhlili və yekun nəticələr

Abxazlara qarşı intermədəni həssaslığın ölçülməsi üçün hazırlanmış xüsusi şkalanın empirik imtahanının və alınan nəticələrin amil analizinin nəticəsində üzə çıxan amillər kəmiyyət və məzmun qradasiyası baxımından Bennet modelinə uyğun oldu - altı pilləyə bölünmüş (etnosentriklikdən etnorelativliyə qədər). Amma istisna hallar da var ki, amilin məzmunu tamamilə Bennet modelinin məzmununa uyğun gəlmir və onun özünəməxsusluğu var, amma heç bir ayrılmış amilin məzmunu prinsip baxımından yuxarıda qeyd edilən qradasiya sistemindən fərqlənmir.

Tədqiqat nəticələrinin analizinin əsasında demək olar ki, gürcü tələbələrinin abxazlara olan yanaşmalarında etnorelativlik

etnosentrikliyə üstün gəlir. Buna əsası o verir ki, abxazların şkalasında inkaretmə və qorunma yarımşkalalarının vahid balı adaptasiya və virtual inteqrasiya yarımşkalalarının vahid balından iki dəfə geri qalır. Gürcü tələbələrinin abxazlara qarşı açıq və güclü şəkildə göstərilən adaptasiya və inteqrasiya istəkləri vardır.

Gürcü tələbə qızların və oğlanların ölçülü intermədəni həssaslıqlarının orta ballarını müqayisə etdikdə (hər altısı yarımşkalanın cəminin balıdır), məlum oldu ki, qızların orta balları oğlanların orta ballarından çoxdur. Belə ki, abxazlara qarşı qadın cinsindən olan gürcü qadınları arasında daha yüksək intermədəni həssaslıqları müəyyən olundu, nəinki kişi cinsinin.

Bibliografiya

- Bennet (1993) -Bennett, M. J. (1993). Towards ethnorelativism: A developmental model of intercultural sensitivity. In R. M. Paige (Ed.), *Education for the intercultural experience*. Yarmouth, ME: Intercultural Press.
- Bennet (1998) - Bennett, M. J. (1998). Intercultural communication: A current perspective. In M.J.Bennett (Ed.), *Basic concepts of intercultural communication: Selected readings*. (pp. 1-34). Yarmouth, ME: Intercultural Press.
- Tabatadze, Natsvlişvili (2008) – Tabatadze Ş, Natsvlişvili N. İntermədəni təhsil, Müəllimlərin Peşə İnkişafı Mərkəzi, Tb. 2008

Mzia Tsereteli

Irine Gedevanishvili

Iv. Javakhishvili Tbilisi State University

Measurement of Georgian students' intercultural sensitivity towards Abkhazians

ABSTRACT

Presented article is a part of the large scale research which was conducted to measure intercultural sensitivity in youth and includes developing the instrument to measure intercultural sensitivity of youth towards all the ethnic groups living in Georgia and the results of this research. Methodological basis of the study is Bennett's developmental model of intercultural sensitivity (DMIS). Instrument of the research is specially developed questionnaire measuring intercultural sensitivity with five main scales (Azerbaijani, Armenians, Abkhazians, Ossetians and North-Caucasians), each of which includes five sub scales. The questionnaire is created using the approved method of instrument development. The instrument of measuring Georgian student's intercultural sensitivity towards Abkhazians and the results are described in the article. 410 Georgian students (279 females and 131 males) participated in the research; the average age of the participants is 19.89. Based on the results of the research, six subscales of intercultural sensitivity towards Abkhazians were revealed: denial, self-defense, pseudo-minimization, acceptance, adaptation and virtual integration.

It was revealed, that in the attitude of Georgian students towards Abkhazians, ethno-relevance predominates over ethnocentrism. Georgian students have obvious and strongly expressed desire of adaptation and integration with Abkhazians. Georgian female students have higher intercultural sensitivity towards Abkhazians than males.